

סימן קצז

דין טבילה בזמנה (סעיפים א-ב)

מקור דין טבילת נידה:

כתבו **התוס'** (יבמות מז, ב ד"ה במקום) - "טבילת נידה לא כתב קרא בהדיא".
סמ"ג - כתיב: "שבעת ימים תהיה בנידתה" (ויקרא טו, יט), ובשבת (דף סד, א) דרשו - בנדתה תהא עד שתבא במים - מכאן לטבילת נידה מן התורה.
רב האי גאון - למדנו טבילה לנידה מהתורה בק"ו ממגעה, שנאמר (שם, כא): "והנוגע במשכבה ירחץ במים" (אם הנוגע צריך טבילה, כ"ש שהיא צריכה טבילה).
הרמב"ם כתב (פ"ד, ה"ג): נאמר (שם, יח): "ורחצו במים" - זה בנין אב לכל טמא, שהוא בטומאתו עד שיטבול. וכתב **המ"מ** שהבנין אב מפורש בספרא.
ר"ת (בתוס' שם) פירש, דנפקא לן מהא דדרשינן (ע"ז עה, ב): "אך במי נידה יתחטא" (במדבר לא, כג - גבי כלי מדין) - יתחטא במים שהנידה טובלת בהם.
השו"ע (סעי' א) פסק: "אין הנידה והזבה והיולדת עולות מטומאתן בלא טבילה, שאפילו אחר כמה שנים - חייב כרת הבא על אחת מהן, אלא א"כ טבלו כראוי במקום הראוי" (והו גס לשון הרמב"ם).

האם טבילה בזמנה מצוה? (סעיף ב')

בגמרא (יומא ח, א): "...והכא בהא קמיפלגי: רבי מאיר סבר אמרינן טבילה בזמנה מצוה (והמקור **פירש"י**: דכתיב "וחטאו ביום השביעי" (במדבר יט, יט - גבי טמא מת) לא בא זה אלא ללמד על הטבילה שתהא ביום השביעי וכו'). ור' יוסי סבר לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה... אלא דכו"ע להני תנאי אמרינן טבילה בזמנה מצוה. והכא בהא קמיפלגי...".
בבב"ב (ל, א): "... ש"מ תלת... וש"מ טבילה בזמנה מצוה. ור' יוסי בר' יהודה אומר: דיה לטבילה באחרונה ולא אמרינן טבילה בזמנה מצוה".

ונחלקו הראשונים האם טבילה בזמנה מצוה:

ר"ח: טבילה בזמנה מצוה, ולכן מצוה שתטבול מיד אחר שיכלו ימי ספירתה. והראיה מהירושלמי: "אשה שיש לה וסת, בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה. הדא אמרת שאסור לאשה לעמוד בטומאתה".

ר"ת: טבילה בזמנה אינה מצוה. והראיה, שהרי כל הנשים שלנו אינן טובלות בזמן (מוצאי שביעי מהראיה), והלכה כר' יוסי בר' יהודה.

וכתבו **הב"י והב"ח**: דלשיטת הר"ח אף בנשי דידן בזמן הזה, דאפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבות עליו ז' נקיים, ואיכא למימר דטבילה דידהו לאו בזמנה היא (שכן אולי ראה זו היתה בימי נידות ואינה צריכה כלל ז' נקיים. ואם ראתה ג' ימים רצופים, יתכן שזה ימי נידה וצריכה לטבול ביום השביעי!) אלא, כיון שאינן מתעכבות מלטבול אלא מפני תקנת חכמים, כשמגיע הזמן שקבעו להן חכמים, טבילה בזמנה מיקרי ומצוה היא. א"כ אף בזמן הזה מיקרי טבילה בזמנה.

אולם, **המהרי"ק** (מובא בד"מ סק"א) כתב, דבזה"ז אין טבילה בזמנה מצוה, דהא השתא מחמירין טובא שלא להתחיל לספור ז' נקיים אלא אחר ז' ימים או ז' ימים, ואין כאן טבילה בזמנה.

וכתב **הב"י**: "ואני אומר... כמ"ד טבילה בזמנה אינה מצוה, שהרי אין לך אשה טובלת כשאין בעלה בעיר. ומ"מ נראה, שאם בעלה בעיר, מצוה לטבול בזמנה, שהרי מצינו ביהושע שנענש על שביטל את ישראל מפו"ר לילה אחד. ואם היא מתאחרת מלטבול כדי לצער את בעלה - עבירה היא בידה".

וכ"פ **השו"ע**: "אם בעלה בעיר מצוה לטבול בזמנה, שלא לבטל מפו"ר אפילו לילה אחד".

דין טבילה בשבת

הני"מ אם כיום טבילה בזמנה מצוה - אם מותרת לטבול בשבת, יוה"כ וכדו'.

(הבעיה בטבילה בשבת: בגמרא (ביצה יח, א) נאמר שאסור להטביל כלים בשבת משום שבות שנראה כמתקן. אולם, אדם מותר לטבול, דאין נראה כמתקן אלא כמיקר (שטובל כדי להתקרר). אולם כיום,

סימן קצז, עמוד 2

מנהג העולם לא לרחוץ רחיצת כל הגוף בנהרות או במקואות (משום שבא לידי סחיטת שיער, ועוד סיבות. עיין במג"א או"ח סי' שכו, סק"ח), לכן אין לומר שנראה כמיקר, כיון שנהררים מלהקר).

לדעת ר"ח, דסבירא ליה דטבילה בזמנה מצוה - נשים טובלות אף בשבת.

וכתב המרדכי בשם ר"ת: דכיון דטבילה בזמנה לאו מצוה, אסור לטבול בשבת וביורה"כ (ובנקה"כ כתב הש"ך שדעת רוב הפוסקים בדעת ר"ת דשרי).

האגור, ר"י הלוי, מהרי"ו כתבו: דאסור לטבול בשבת אלא א"כ היא בזמנה ממש. אבל אם אירע זמן טבילתה קודם השבת, אפילו אם נאנסה ולא יכלה לטבול, אסורה לטבול בשבת. וכ"פ הב"ח.

לדעת הראב"ד בסי' קצט, ו, בשום מקרה לא טובלים בשבת, שהרי פסק כר' אחא שחפיפה סמוך לטבילה בלילה, וכיון שטבילה כיום אינה בזמנה וטבילה בזמנה מצוה, א"א לטבול בשבת כלל.

והב"י כתב לדחות את שיטת המרדכי (בר"ת), וכן את שיטת האגור - שאף למ"ד טבילה בזמנה אינה מצוה, שרי לטבול בשבת, ע"פ הגמרא בביצה (יח, א) דאינו נראה כמתקן אלא כמיקר. ועל האגור הקשה - הרי כל נשי דידן אין טובלות בז' לראיתן, וא"כ אין חילוק בין אם נדחה יום טבילתה ללא נדחה - לעולם יכולה לטבול בשבת! וכן עמא דבר (ואמנם, נ"ל, דאה"נ לשיטת האגור ומהרי"ו וכו' בזה"ז שאינן טובלות בזמנן, אסורה לטבול כלל בשבת).

והתרוה"ד (הובא בד"מ סק"ג) כתב, שמה שכתב המרדכי שאסור לטבול בשבת, הוא דוקא כשאין בעלה בעיר, והיא רוצה לטבול מצד טבילה בזמנה מצוה. אולם, אם בעלה בעיר מותרת לטבול בשבת ואפילו שלא בזמנה, משום מצות פו"ר או מצות עונה שהאיש משמח את אשתו בתשמיש. וכ"ז דוקא כשלא טבלה בזמנה משום אונס, אבל אם יכלה לטבול ודחתה את הטבילה מכל סיבה שהיא (כגון יולדת שיכלה לטבול קודם מצד הנקיות, אלא שברצונה להמתין לפי שאין בה כח הרבה עדיין) - אסורה לטבול בשבת, כיון שיש בזה סרך איסור (שכן בימינו נהגו שלא לרחוץ, כיון שנהררים מלהקר).

וכתב הד"מ: "דמאחר דנהיגי לטבול בשבת, א"כ ש"מ דלא קיי"ל כדברי המרדכי בהא, א"כ הוי לן למישרי בכל ענין אפילו היתה יכולה לטבול קודם לכן. ומ"מ נראה ליישב המנהג (של תרוה"ד)... אבל במקום דאפשר למיטבל [קודם ולא טבלו] - לא. ומ"מ, לא נ"ל להחמיר בזה במקום דלא נהגו להחמיר".

להלכה :

השו"ע לא הזכיר דין טבילה בשבת, שכן לשיטתו (בב"י) מותר תמיד לטבול בשבת, משום דמיחזי כמיקר.

והרמ"א (סע"ב) פסק כשיטתו בד"מ: "ומותרת לטבול בליל שבת, אם לא יכלה לטבול קודם לכן. ודוקא אם בעלה בעיר, אבל בלא"ה - אסור. ואם היה אפשר לה לטבול קודם לכן, כגון שהיה אחר לידה או שלא היה בעלה בעיר ובא בע"ש, י"א שאסורה לטבול (תרוה"ד). וכן נהגו במקצת מקומות, אבל במקום שאין מנהג אין להחמיר".

הט"ז (סק"ד) כתב לחלוק על הרמ"א, דלמה היקל במקום שאין מנהג, והוא נגד כל הני רבוותא? והסביר בדעת התרוה"ד, דכל שאפשר לה לטבול קודם השבת, בלא שום אונס, ולא טבלה - אסורה לטבול בשבת אפילו אם בא בעלה בע"ש. ורק כשנאנסה שרי לה לטבול בשבת.

אך **הש"ך** (סק"ג) כתב כרמ"א דכשאין בעלה בעיר ובא בע"ש, אע"ג שהיתה יכולה לטבול קודם לכן, מותרת לטבול בשבת, לפי שאין הנשים טובלות בלא בעלה בעיר (דכל שלא פשעה במה שלא טבלה קודם לכן, שרי לטבול בשבת). הלכך, במקום שאין מנהג אין להחמיר (וכ"כ הב"ח בדעת הרמ"א).

וכתב **הערוה"ש** (סק"ח) דנראה דדעת הרמ"א להקל לטבול בשבת בכל ענין, אלא שכתב את מנהג המחמירים בזה. אך כיום, מנהג הנשים להקל בכך לטבול בליל שבת, אף שהיה אפשר להן לטבול קודם לכן. וכ"פ **החכ"א והבדה"ש** (סקכ"ט), וכ"פ **בטה"ב** (עמ' תנב), וכתב שתזהר עד כמה שאפשר בסחיטת שערותיה, ותנגב אותן בזהירות במגבת.

כתב **הש"ך** (סק"א) דאם האשה מסתפקת אם טבלה כראוי או לא, מותרת לטבול בליל שבת שנית. דממה נפשך - אם לא טבלה כראוי, כיון שלא פשעה באיחור הטבילה, וחכמים חייבו אותה טבילה שנית, א"כ הוי טבילה בזמנה לצורך מצוה. ואם טבלה כראוי - א"כ טהורה היא ואין בטבילתה שום תיקון, ולא שייך בה האיסור שנראה כמתקן.

לא טבלה בליל שבת (כיון שנוהגת להחמיר) האם יכולה לטבול במוצ"ש?

כתב מהר"י מולן - דאין לטבול במוצ"ש, דלפרש"י לא התירו לחוף בלילה אלא בדלא אפשר. וכ"פ הרמ"א (סעי' ב) - "ובמקום שנהגו להחמיר, גם במוצ"ש לא תטבול, דמאחר שהיה אפשר לה לטבול קודם לכן, אין מרחיקין הטבילה מן החפיפה".

ובפת"ש (סק"ז) הביא בשם הנוב"י דבכלה אפשר להקל שתחוף בלילה ותטבול, דלא שייך לחוש אצלה שתחפוף בליל הטבילה בחיפזון כדי למהר לבא לבעלה, כיון שעדיין אינה נשואה.

כתב המהרי"ל - דאלמנה שנשאת ואירע ליל טבילתה בשבת, מאחר דלא מצי לבא עליה ביאה ראשונה בשבת, דאין חופה קונה באלמנה (דעיקר קנין הנישואין באלמנה הוא בביאה) - לא תטבול גם במוצ"ש. וכ"פ הרמ"א והוסף: "ויש מקילין ומתירין לטבול במוצ"ש, הואיל שלא טבלה בשבת משום חשש איסור".

טבילה בחמין בשבת

בשו"ע (או"ח סי' שכו, א) נאמר שאסור לרחוץ כל הגוף בחמין (מדרבנן) - גזירה שמא יבא להחם מים בשבת לרחיצה.

וכתב המשנ"ב (סק"ז) בשם הנוב"י - דלכן אין לטבול בחמין אלא בפושרים בלבד. וכתב שם הערוה"ש (סק"ג) דפושרים מיקרי כל שאינם נקראים חמים בפי העולם, אף שהופג צינתן ויש בהם קצת חמימות.

אמנם, הסד"ט, הדברי יוסף והדברי חיים - כתבו להתיר הטבילה בחמין בשבת, דקיי"ל שהמצטער מותר לרחוץ בחמין בשבת, והכא נמי האשה מצטערת לטבול בצונן.

וכתב בנדה"ש (סק"ז): "והנה כיום נהגו הנשים לטבול בחמין בשבת, ואין למחות בידן, כי יש להן על מה לסמוך. ובפרט בזה"ז שירדה חולשה לעולם, וא"א להן בצונן, ויש ביטול מצות עונה. ומ"מ לא תשהה במים יותר מן הצורך, אלא תטבול מיד בכניסתה למים, ותצא מן המים תיכף משיצאה ידי טבילה".

כתב הש"ך (סק"ג) בשם מהר"ם מלובלין, דכלה בתולה שאירע ליל טבילתה בשבת - נראה להתיר, אע"ג שנוהגים שלא לבעול בעילת מצוה בשבת, משום דשאר מיני קריבות נמי מצוה הן. ולא דמי לאלמנה (לעיל), דהואיל ואסור לבא עליה ביאה ראשונה, מפרשים אותה מכל שאר קריבות, משא"כ בבתולה. מ"מ טוב להקדים טבילתה קודם השבת, וכן נוהגים.

גזירת חכמים שלא לטבול ביום (סעיפים ג-ה)

א. גמרא (פסחים ז, ב, יומא ו, א): "תניא: הזב והזבה וכל חייבי טבילות טבילתן ביום, נדה ויולדת טבילתן בלילה, דתניא יכול תהא טובלת מבעוד יום? ת"ל: 'שבעת ימים תהיה בנדתה' - תהא בנדתה כל שבעה, ויולדת איתקש לנדה" (ופירש"י: זבה טובלת ביום הז', דכתיב: "וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר" - אחר מעשה תטהר, כיון דסיימה לה ספירה תטהר, ובתחלת היום עבדה לה ספירה. אבל נדה דאורייתא, שאינה סופרת נקיים אלא ז' עם ימי ראייתה, אינה טובלת עד לאחר שקיעת החמה של ז").

ב. נדה סז, ב: "אמר רב: נדה בזמנה אינה טובלת אלא בלילה, ושלא בזמנה טובלת בין ביום בין בלילה. ר' יוחנן אמר: בין בזמנה ובין שלא בזמנה אינה טובלת אלא בלילה משום סרך בתה, ואף רב הדר ביה...". והלכה כר' יוחנן (פירוש סרך בתה - שסבורה שאמה טבלה ביום ז', ותעשה כן גם היא, ותבוא לידי איסור כרת, שהרי לא עלתה לה טבילה, והיא אינה יודעת שאמה בח' היא שטבלה ביום), לכן גם בשמיני אין לטבול ביום.

ג. שם: "אתקין רב אידי בנרש למטבל ביומא דתמניא משום אריותא, רב אחא בר יעקב בפפוניא משום גנבי, ר' יהודה בפומבדיתא משום צינה, רבא במחוזא משום אבולאי (שוערים או בורות)".

ד. שם: "א"ל רב פפא לרבא ולאביי מכדי האידנא כולהו ספק זבות שוינהו רבנן ליטבלינהו ביממא דשביעאה? (פרש"י: דממה נפשך, אם נדה היא - הרי יום טבילתה יוצא הרבה אחרי יום שביעי לראייתה. ואם זבה היא - הרי זבה טובלת ביום?!). משום דר' שמעון, דתניא: "... ר"ש אומר: 'אחר תטהר' - אחר מעשה תטהר (פירוש: טבילה). אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן, שמא תבא לידי ספק". (פרש"י: "שמא תשמש בו ביום, ותראה מיד לאחר תשמיש, ונמצא סותרת כל שלפניה, וטבילתה פסולה").

דין טבילה ביום השביעי

א. נחלקו הראשונים מה אסרו חכמים - טבילה או תשמיש?

הר"ה (סלע המחלקות סי' מא) כתב, שמה שאסרו חכמים הוא תשמיש ביום הז'. אבל טבילה ביום הז' מותרת (ואף שאלת רב פפא היא על תשמיש, אלא שנקט לשון נקיה).

ר"ת, רשב"א, ראב"ד ושא"ר: חכמים אסרו אף טבילה ביום השביעי, ואע"פ שזו גזירה לגזירה, החמירו עליה מפני כרת שבה. וכ"פ **השו"ע** (סעי' ג), והטעם הוא שמא תשמש ואח"כ תראה, ונמצא סותרת ספירתה וטבילתה למפרע, ושבעל זבה.

ב. האם מועילה טבילה בשביעי מבעוד יום בדיעבד?

כתב **הראב"ד בשם ר' אחא** (השאילתות) דאין מועילה טבילה בז' אפילו בדיעבד, וצריכה לטבול שנית. וכ"פ **המהר"ל, הב"ח, הר"מ והגמ"י**. וכתב **הר"ה** עליו (סלע המחלקות), שמה שכתב ר' אחא, שלא מועילה טבילה ביום ז' אפילו בדיעבד - בדינא דאורייתא קאמר. אבל בזמן הזה לא יעלה על הדעת שלא תעלה לה טבילה, אף בדיעבד. וכן הסכימו **הרשב"א, הרמב"ן** (פי"א, הי"ט), **הרמב"ם** (פי"א, הי"ז) **והמאירי**.

הטעם דכולי האי לא נחמיר, שעיקר גזירה זו דבר רחוק הוא, ויש בזה כמה ספיקות: שמא זבה היתה, ושמא תשמש מיד לאחר טבילה, ושמא תראה ביום ותסתור ראייתה למפרע, ומתוך חששות רחוקות לא נחמיר בדיעבד. וכ"פ **השו"ע** (סעי' ה): "אם עברה וטבלה בשביעי ביום - עלתה לה טבילה".

וכתב **הש"ך** (סקי"א) שכיון שדעת הראב"ד ועוד ראשונים להחמיר, טוב להחמיר היכא שאפשר. והוסיף **בבד"ש** (סקס"ו) שאם טבלה בשנית אין לברך על טבילה זו, שספק ברכות להקל.

ובערוה"ש (סעי' יז) הביא את הש"ך, וכתב שאם אי אפשר או שיש טורח גדול, פשיטא שהעיקר כהרמב"ם, כיון שכן סתם בשו"ע, ומסתמא עשתה בשוגג. **ובטה"ב** (עמ' תעה) כתב, שכל זה לאשכנזים, אבל לדידן אין לנו אלא דברי מרן השו"ע שפסק להקל בדיעבד.

ג. טבילה בשמיני מבעוד יום (חשש סרך בתה)

דעת **ראבי"ה ורבינו שמחה**: שביום ח' מועילה טבילה מבעוד יום לכתחילה, שאין לחוש האידנא משום סרך בתה, שהרי אפילו תטעה בתה לטבול ביום עלתה לה טבילה.

דעת **הרשב"א, רא"ש, תוס', רמב"ם ושא"ר**: שאין לטבול אף ביום השמיני מבעוד יום משום סרך בתה. ואע"פ שבגמרא גזרו זאת גבי נדה שלא בזמנה, רבנן גזרו אף על נשים דידן. וכ"פ **השו"ע** (סעי' ג).

מ"מ, בדיעבד לכו"ע תועיל טבילה ביום השמיני מבעוד יום. וכ"פ **השו"ע** (סעי' ה), וכתב **הש"ך** שאפילו אם אין לה בת דינא הכי.

ד. טבילה סמוך לשקיעה

כתבו **התוס'** (נדה סז, ב ד"ה משום סרך) בשם **ר"ת** שמותרת לטבול סמוך לחשיכה, בתנאי שתחזור משחשיכה, שאז אין לחשוש משום סרך בתה (וצ"ע אם דוקא בשמיני או אף בז').

אך **הרשב"ם** כתב שלא תטבול עד שתחשך, ואם טבלה לפני החשיכה יש בזה משום סרך בתה, כי הבת תשער מהלכה מבית הטבילה לביתה, ותמצא שטבלה ביום. **המרדכי והסמ"ג** כתבו בדעת הרשב"ם שצריכה אף לצאת מביתה לאחר שתחשך (דחיישינן שמא תאמר הבת שמקרה הוא זה שבית הטבילה רחוק. אך אם היה לה בית טבילה קרוב, היתה טובלת בשעה זו אע"פ שהוא יום ותסבור שטבילה ביום מותרת). **הרא"ש** הסביר ברשב"ם שצריכה רק לטבול בלילה.

להלכה:

כתב **הש"ך**, שלדעת השו"ע יש להחמיר כרשב"ם, מרדכי וסמ"ג - שצריכה אף לא לצאת מביתה לפני חשיכה (וכ"פ **הב"ח**). והוסיף, שאם האשה רוחצת וחופפת עצמה בבית הטבילה, מותרת לצאת אפילו שעה או שעתיים קודם חשיכה, שאין כאן סרך בתה, שכן היא יודעת שהיא רוחצת עצמה ושוהה שם. ואע"פ **שהאגור** כתב שהמנהג באשכנז לטבול סמוך לחשיכה (משמע כר"ת), מ"מ יש להחמיר. וכתב עוד **הש"ך**, שגם לשיטת ר"ת שרי לטבול סמוך

לחשיכה דוקא ביום השמיני, אבל ביום הז' אין לטבול כלל סמוך לחשיכה, ויש למחות ביד העושות כן.

אולם, **הערה"ש** (סקי"ד) פסק כר"ת, שיכולה לטבול סמוך לחשיכה אף ביום הז'. ושכן משמע דעת הרא"ש, וכדכתב האגור שכן המנהג באשכנז.

ובסד"ט (סקי"ט) כתב, שבמקום ביטול עונה, תטבול ביום ז' ותבוא לביתה משחשיכה (כר"ת). וכ"פ **החת"ס** (פת"ש סקי"ט), והוסיף שלא תועיל אם תשהה בבית חברתה עד הלילה. **ובטה"ב** (עמ' תצח) כתב, שזה דוקא ביום ז'. אבל ביום ח' מועיל אם שוהה בבית חברתה.

ה. טבילה ביום בשעת הדחק (אונס)

גמרא (נדה סז, ב): "אתקין רב אידי בנרש למטבל ביומא דתמניא משום אריותא, רב אחא בר יעקב בפפוניא משום גנבי, ר' יהודה בפומבדיתא משום צינה, רבא במחוזא משום אבולאי (שוערים או בורות)".

ופסק **הטור** - "והיכא דאיכא אונס, כגון שיראה לטבול בלילה מחמת צינה או פחד גנבים וכיוצא בו, או שסוגרים שער העיר - יכולה לטבול בשמיני מבעוד יום. אבל בז' לא תטבול מבעוד יום אע"ג דאיכא אונס". וכ"פ **בשו"ע** (סעי' ד).

באיזה אונס התירו - פרטי או כללי?

פת"ש (סקי"א) בשם **חמודי דניאל** אומר, דנראה שהתירו דוקא כשהאונס הוא כללי לכל הנשים שבעיר.

והלחוי"ש (סקי"ח) חלק, והתיר אף באונס של אשה אחת. והביא ראיה מהרמב"ם (פי"ד, ה"ח): "הייתה חולה" - משמע שגם כשהיא לבדה חולה שרי. וכ"מ מלשון **השו"ע** שכתב כאן שיראה לטבול בלילה - בלשון יחיד. וכ"פ **בטה"ב** (עמ' תצג), וכ"פ **בדעת כהן** (פי"ח).

טבילה ביום הח' כדי להסתיר טבילתה מבניה ושכניה

ערובין נה, ב: על בנותיהן של יושבי צריפין נאמר: "ארור שוכב עם כל בהמה", ואמר ר' יוחנן דהיינו טעמא משום שמרגישין זה לזה בטבילה (**פרש"י**: שאין להם מקואות בעיר והנשים הולכות לטבול במקום רחוק והשכנים מרגישים בהם). וכתב **הרוקח** (סי' שיז) שעל בנות ישראל להזהר לטבול בצנעא באופן שלא ירגישו בהם, כי ראיית העין קשה. וכתב **הרמ"א**, שאשה שאינה יכולה להצניע טבילתה, ואם ע"י טבילתה בלילה אוושא מילתא - מקרי ג"כ אונס, ומותרת לטבול בח' מבעוד יום (והראיה דהתירו לטבול בח' ביום - משום אבולאי. **ופרש"י** שיש שם בורות ופחתים ויש חשש שיפלו בהליכתן. והרי אפשר שילכו ע"י אבוקות?! אלא הטעם משום אוושא מילתא).

כ"פ **בסד"ט** (סקי"ד), וכ"פ **בשו"ת רב פעלים** (יו"ד ח"ב, סי' לג), שכל שיש שכנים בחצרה או שיש לה בנים גדולים שירגישו בהליכתה לטבילה בלילה - אין זו דרך צניעות, ומותר לה לטבול בח' מבעוד יום כדי להסתיר טבילתה (ואמנם **בשו"ת צ"צ** (סי' סז) כתב לבטל המנהג לטבול בע"ש בעוד היום גדול משום צניעות שלא ירגישו בהם. והביאו **בתוה"ש** (סקי"ט), י"ל משום שהיו טובלות בז', אבל בח' שפיר דמין). וכ"כ האחרונים (ר' **עזריאל, חכמת אדם, עצי לבונה**) שהמנהג בירושלים לטבול בח' מבעוד יום, ולחזור לביתן מבעוד יום משום צניעות. וכ"פ **בטה"ב** (עמ' תצח), **ובבדה"ש** (סקני"ה).

הטובלת מבעוד יום צריכה להסתיר ענין טבילתה מבעלה

כתב **האגור**: "אותן נשים שטובלות ביום צריכות להסתיר טבילתן מבעליהן שלא ישמשו עמה ביום, ויבואו לידי ספק דאורייתא". וכתב **הב"י** שעיקר דין זה הוא ביום הז', אבל ביום הח' "חומרא יתירה היא".

והרמ"א כתב (סעי' ה): "ומ"מ לא תשמש אפילו בח' עד הלילה, ותסתיר טבילתה מבעלה עד הלילה". **והגר"א** כתב דהעיקר דוקא בז', וכ"פ **בערוה"ש** (סקי"ד), וכן מוכח מה**ב"ח**. אמנם, **הסד"ט** (סקט"ז) כתב להחמיר גם בח'. וכ"פ **בבדה"ש** (סקס"ח) דגזרינן מתשמיש ח' אטו ז'. אולם, **בטה"ב** (עמ' תצח) כתב, שדעת מרן, שזו רק חומרא בעלמא ולא מדינא, הרוצה להקל אפילו לכתחילה בלי שום דוחק, יש לו עמוד ברזל לסמוך עליו (מרן).

אשה שהמקוה מרוחק מביתה ואינה יכולה לחזור לביתה בלילה

בערוה"ש (סקי"ד) כתב שפשוט שיכולות לטבול ביום ח', דחשיב אונס גמור. ואפילו ביום הז' נכון לסמוך על דעת ר"ת באופן שלא תבוא לביתה עד הלילה.

והחת"ס (פתי"ש סקי"ט) כתב במקרה שהיום הח' יוצא בשבת ואם תדחה עוד יום (ליום א') נמצא בטלה ב' עונות: כתב שתפסוק פעמיים - ביום ד' לראייתה ויום ה', ותתחיל לספור החל מיום ו' ואילך, ולבסוף תטבול ביום הז' של ז' נקיים (שחל בעי"ש) ותחזור לביתה בחשיכה.

מהר"ם מלובלין (ש"ך סקי"ח) נשאל גבי אשה שלא טבלה כראוי בענין שלאחר ב' או ג' ימים צריכה לחזור ולטבול - האם יכולה לטבול ביום? והאם צריכה לספור ז' נקיים משום סרך בתה? ולא ענה על זה. וענה **הש"ך**, דגבי טבילה ביום - לכתחילה יש להחמיר ובדיעבד שרי. וגבי ז' נקיים - פשוט שיכולה לטבול לאחר ב' או ג', דלא מצינו גזרת סרך בתה אלא לענין טבילה ביום.

בענין אשה שהמקוה מרוחק מביתה (תוספת)

באגרו"מ (יו"ד ח"ג) האריך להוכיח שרבים מהראשונים סוברים כר"ת, ולכן סובר שיש להקל לאשה שאינה יכולה לטבול בליל שבת כיון שהמקוה מרוחק - לטבול ביום. ולגבי השיבה הביתה - שהרי צריכה לשוב לביתה לפני כניסת השבת, הציע שהבעל יילך לביהכ"ס לפני הדלקת נרות והיא תשוב סמוך לזמן הדלקת נרות באופן שלא ייפגשו. ואף **שהחת"ס** החמיר אפילו בבית חבירתה - הוא דוקא באופן שיכולים להפגש, אך אין דרך הבעל לצאת מביהכ"ס. ועוד, שאפילו אם תבא הביתה, יש ילדים, ואין רגילות להתייחד עד שעה מאוחרת, ולכן יש להקל.

עיי' **בטה"ב** (עמ' תקא) לגבי חייל מילואים שנקרא לשירות צבאי ממושך, ואשתו נמצאת בז' לספירתה, ויש לה אונס שלא יכולה לטבול בלילה ועיי"כ ייבטלו ממצות פו"ר ועונה - יכולה האשה לטבול ביום הז', אך תסתיר טבילתה עד הלילה.

וכן נשאל **בשו"ת שבט הלוי** (סי' קע ס"ה) גבי זוג שעליהם להפליג בספינה בליל ח' לספירת ז' נקיים, שנשאל האם האשה יכולה להקדים ולטבול ביום, שאם לא כן לא תוכל לטבול במשך כמה שבועות שלאחר מכן. וענה שהיה רוצה להתיר בכיו"ב (על סמך **ב"ח וסד"ט** עיי"ש, וכן **בטה"ב** עמ' תקא) לולא ראה את **החזו"א** שלא הקל בכגון זה. ו**בטה"ב** (שם) הקל בזה.

דין טבילת כלה (לענין טבילה ביום)

כתב **המהרי"ל**: "הכלה, בשעת חופתה, יכולה לטבול ביום, דהא אינה באה אצל החתן עד הלילה. ודוקא בטבילה שקודם החופה, אבל אם הטבילה אירע לאחר הנישואין דינה כשאר נשים". וכ"פ **הרמ"א** (סעי' ג).

וכתב **הש"ך** (סקי"ט) דין זה שיכולה לטבול ביום הז', דוקא אם חכתה לפני הז' נקיים ה' ימים. אבל אם החלה לספור ז' נקיים מיד אחר שהפסיקה לראות דם (כגון בשעת הדחק לשיטת **הש"ך**) - לא תטבול ביום, מהטעם שמא תראה ותסתור כל מה שלמפרע ונמצאת זבה למפרע.

ותמה עליו **הדגמ"ר** והרי אין כאן חשש זה, שכן הכלה אינה באה אצל החתן עד הלילה! ומי"מ לא רצה לחלוק על הש"ך, אך סיים שבשעת הדחק ניתן להקל, ובאופן שיעמידו החופה אחר צאה"כ. אבל להעמיד את החופה ביום ולסמוך שאין מייחדים אותם עד הלילה לא מהני.

ובפת"ש (סקי"י) הביא את הדגמ"ר ואחר כך הביא **תשובת פנים מאירות** שחלק על הש"ך והתיר לטבול ביום הז' כפשט דברי הרמ"א, ובלבד שלא תטבול קודם אור הבוקר. וכ"פ **הלחזו"ש** (סקי"ז), וכ"פ **בטה"ב** (עמ' תפח). אבל כ"ז כפי שכתב **הדגמ"ר** בתנאי שיעמידו את החופה משחשיכה.